

ДИЧЕРОЗВЕДЕННЯ НА ТЕРИТОРІЇ ЛІСОСТЕПОВОЇ І СТЕПОВОЇ ЗОН УКРАЇНИ (НА ПРИКЛАДІ ПОЛТАВСЬКОЇ І ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТЕЙ)

С. В. КАТИШ

Мелітопольський державний педагогічний університет ім. Богдана Хмельницького
вул. Гетьманська, 20, м. Мелітополь, Запорізька область, Україна
e-mail: birdmonitoring@mail.ru

У статті подано роз'яснення терміна «дичерозведення». Визначено його мету та завдання. Залежно від поставлених завдань сформульовано його напрями. Наведено історичні приклади впровадження заходів з дичерозведення на території колишнього СРСР, Великої Британії, Угорщини і Болгарії. Описано сучасну ситуацію, з динаміки чисельності основних видів мисливської фауни і всього державного мисливського фонду по Україні, на території Полтавської та Запорізької областей за даними державної статистичної звітності (форма 2-тп «Мисливство»). Проаналізовано результати впроваджених заходів із розселення, відлову для переселення, а також створення розплідників (вольєрів) для напіввільного утримання мисливських тварин і птахів на території Полтавської та Запорізької областей. Дано характеристику району досліджень, а саме: описано фізико-географічні умови Полтавської та Запорізької областей. Визначено, до яких лісомисливських зон належать мисливські угіддя вищезазначених територій. Здійснено аналіз розподілу мисливських угідь Полтавської та Запорізької областей за користувачами мисливських угідь різної форми власності в абсолютному (га) та відсотковому значеннях. Оцінено результати розселення та відлову для переселення мисливських тварин і птахів на території Полтавської та Запорізької областей за останні п'ять років. Крім того, визначено ефективність заходів із дичерозведення користувачами мисливських угідь у розрізі різних форм власності. Надано інформацію з наявності вольєрів для напіввільного утримання мисливських видів тварин і птахів, їх спеціалізації та розподілу за формами власності мисливських господарств. Проаналізовано заходи з акліматизації, інтродукції мисливських тварин та їх результати на досліджуваних територіях. Порушено проблеми раціонального використання державного мисливського фонду.

Ключові слова: динаміка чисельності, дичерозведення, вольєр, державний мисливський фонд, полювання

Вступ. Термін «дичерозведення» виник наприкінці XIX ст. і позначав розведення тварин у штучних умовах для подальшого випуску молоді в мисливські угіддя. На початку XX ст. «дичерозведення» трансформували як комплекс біотехнічних та мисливськогосподарських заходів, спрямованих на розширене відтворення дичини. Оскільки ці терміни в різні часи означали різні явища, то їх не можна вважати взаємозамінними.

Головною метою дичерозведення є насичення угідь дичиною до сезону полювання. До основних завдань належить:

- Вирощення життєздатної молоді, спроможної нормально існувати у природному середовищі;
- успішне здійснення інтродукції з максимально можливою виживаністю тварин;
- раціональне використання інтродуцентів.

Кожному завданню відповідає свій напрям дичерозведення: зоотехнічний, біотехнічний та мисливськознавчий. Всі вони мають свою специфіку і потребують детальних розробок для кожного виду, вирощуваного в штучних умовах, а також корекції для умов існування зазначеної

країни. Тому дичерозведення – комплексний захід, успішність якого залежить від правильності та своєчасності впровадження кожного з напрямів.

Штучне дичерозведення, як свідчить міжнародний досвід, дає змогу значно збільшити ресурси тварин на територіях, які не мають репродуктивного потенціалу, або ж він дуже обмежений. Головна перевага подібної системи природоохоронної діяльності – швидкий ефект насичення угідь дичиною за порівняно невеликих затратах на відтворення самих угідь (Корж, та ін., 2006).

На сьогодні дичерозведення набуло значних обсягів у світі: щороку для випуску в мисливські угіддя для збагачення державного мисливського фонду вирощується понад 50 млн особин фазанів (*Phasianus colchicus*), 4 млн сірих куріпок (*Perdix perdix*), 4,5 млн різних видів качок, 1 млн зайців-русаків (*Lepus europaeus*) тощо. Саме завдяки таким заходам вдається вести інтенсивне мисливське господарство та забезпечувати результативне полювання у трансформованих угіддях із порушеним процесом репродукції тварин (Павлов, 1999).

У 1980-х роках на території колишнього СРСР працювало близько 40 фазанаріїв, на яких вирощували щороку до 250 тис. молодняку, майже 100 ферм із розведення крижня зі загальним обсягом виробництва 200–250 тис. голів, по 1 фермі з розведення сірої куріпки (близько 3–4 тис.) та зайця-русака (до 100 тварин). Натомість у Болгарії та Угорщині щороку тільки фазана випускалося в угіддя понад 1 млн. особин в кожній, а у Великій Британії – від 7 до 10 млн (Литус, 1986). Після розпаду Радянського Союзу навіть наявні ферми зазнали значного занепаду, насамперед, через відсутність якісних кормів та фінансові негаразди.

Сучасна ситуація, за даними державної статистичної звітності (форма 2-тп «Мисливство») (Інструкція..., 2011), свідчить про відсутність позитивної динаміки чисельності основних видів мисливської фауни і всього державного мисливського фонду взагалі, на території Полтавської та Запорізької областей.

Більшості видів мисливської фауни Полтавщини притаманна стабілізація чисельності з певними коливаннями, а для інших, зокрема зайця-русака та сірої куріпки, її зменшення. У Запорізькій області прослідковано тенденцію зменшення поголів'я копитних та зайця-русака, ріст чисельності фазана. Кількість основних видів мисливських тварин не має чіткої тенденції росту, хоча обсяги здобичі, в т.ч. незаконної, порівняно зі встановленими лімітами відлову, не виконуються в повному обсязі.

Мета даної роботи – аналіз результатів впроваджених заходів із розселення, відлову й подальшого переселення та створення розплідників (вольєрів) для напіввільного утримання мисливських тварин і птахів на території Полтавської та Запорізької областей.

Для досягнення мети окреслено такі завдання:

- характеристика фізико-географічних умов Полтавської та Запорізької областей;
- аналіз розподілу мисливських угідь Полтавської та Запорізької областей за користувачами мисливських угідь різної форми власності в абсолютному (га) та відсотковому значеннях;
- оцінка результатів розселення та відлову з метою переселення мисливських тварин і птахів на території Полтавської та Запорізької областей за останні п'ять років;
- оцінка ефективності дичерозведення користувачами мисливських угідь різних форм власності.

Матеріали та методи. Матеріал зібрано впродовж 2006–2016 рр. під час упорядкування угідь мисливських господарств різних форм власності Запорізької та Полтавської областей, участі в роботі постійної комісії Полтавської обласної ради з моніторингу ведення мисливського господарства, підготовки «Програми розвитку мисливського господарства на 2016–2020 роки», аналізу господарської діяльності мисливських господарств та областей загалом (форма 2-тп «Мисливство»).

Район досліджень. Полтавська область лежить у центральній частині Лівобережної України. Площа 28,8 тис. км². Територія охоплює Придніпровську низовину. Поверхня рівнинна, має нахил на південний захід. Розвинута яружно-балкова мережа. Клімат помірно континентальний. Зима помірно холодна, літо тепле. Середня температура січня -6,5...-7,5°C, липня +20...+21°C. Опадів 450–565 мм на рік, переважно у теплий період року. З несприятливих кліматичних явищ трапляються суховії. Найбільша річка – Дніпро з його притоками (Ворскла, Сула, Псел) та водосховищами (Кременчуцьке, Дніпродзержинське). 70% території це – чорноземні ґрунти. Трапляються сірі лісові та опідзолені. Область лежить у лісостеповій зоні. Ліси ростуть на 7,5% території (Екологічна..., 2006).

Відповідно до лісомисливського районування мисливські угіддя Полтавщини належать до лісостепової лівобережної природної зони (Настаново..., 2002).

Нині, мисливські угіддя Полтавщини, загальною площею 2069000,00 га, розподілені між 69 користувачами різних форм власності та підпорядкування. 162551 га, або 7,85%, надані в користування 10 мисливським господарствам системи Полтавського обласного управління лісового та мисливського господарства (ПОУЛМГ). 1056405 га, або 51,06%, – 18 мисливським господарствам Полтавської обласної організації УТМР; 21 громадська організація (ГО) веде мисливське господарство на площі 385586 га, або 18,64%, від загальної площі угідь області. 15 Товариствам з обмеженою відповідальністю (ТОВ) надано 394106 га, або 19,05%. 5 приватних підприємств (ПП) ведуть господарство на площі 70386 га, що становить 3,4% від загальної площі (рис. 1).

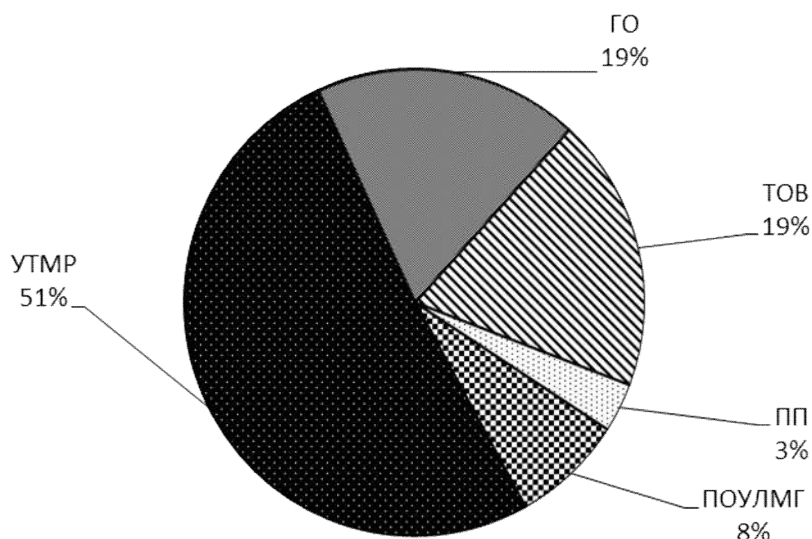

Рис. 1. Розподіл мисливських угідь Полтавської області за основними користувачами

Fig. 1. Distribution of hunting lands in Poltava Region among main users

Запорізька область розташована у південно-східній частині України і межує з Херсонською, Дніпропетровською, Донецькою областями. Територія області охоплює 27,18 тис. км², тобто 4,5% території України. Протяжність із півночі на південь становить 208 км, а зі сходу на захід – 235 км. Тектонічна основа більшості території області – складові Східноєвропейської платформи – Український кристалічний щит та його схили (докембрійські платформні структури) і невелика ділянка північного крила Причорноморської западини (мезозойська платформна структура) на південному заході області. Геологічна основа території – породи першого неогенового періоду міоцену майже на всій території області, протерозойські подклади – на південному сході області – відріг Донецької складчастої структури та на півночі області, еоцен-олігоцен-палеогенові поклади на берегах Каховського водосховища. Клімат помірно-континентальний зі спекотним літом і малосніжною, переважно теплою, зимою, характеризується чітко вираженою посушливістю. Середня температура липня +23°C, січня – -4°C. Максимум опадів випадає влітку, часті зливи. У квітні-травні – суховії, періодично – чорна буря. На рік у середньому припадає 225 сонячних днів, рівень опадів становить 448 мм. Кліматичні умови максимально сприяють розвитку сільського господарства, курортів та туризму. На території області протікає 109 річок завдовжки понад 10 км кожна. Головною в області є річка Дніпро з найбільшою його притокою – р. Конка (149 км). У межах області обліковується 846 озер та 27

водосховищ. Уздовж узбережжя Азовського моря є лимани та солоні озера (Екологічна ..., 2006).

Відповідно до лісомисливського районування мисливські угіддя Запорізької області належать до степової північної та південної природних зон (Настанова..., 2002).

Площа мисливських угідь Запорізької області становить 1784133,00 га. Розподілена вона між 39 користувачами мисливських угідь різної форми власності: 193789,00 га, або 10,86%, надано в користування 9 мисливським господарствам системи Запорізького обласного управління лісового та мисливського господарства; 1478428 га, або 82,86%, – 20 мисливським господарствам Запорізької обласної організації УТМР; 12771 га, або 0,76% – 1 мисливському господарству товариства військових мисливців та рибалок; 5 користувачам іншої форми власності (ТОВ, ПП) – 99145 га, або 5,52% від загальної площі мисливських угідь області (рис. 2).

Отже, мисливські господарства системи УТМР на території Полтавської (51,06 %) та Запорізької областей (82,86 %) – монополісти відносно щодо наданих у користування мисливських угідь. Площа угідь мисливських господарств Держлісагентства України становить 7,85% в Полтавській та 10,86 % у Запорізькій областях. Інші користувачі (ГО, ТОВ, ПП) ведуть мисливське господарство на 41,09 % площі мисливських угідь Полтавщини, тобто майже на половині площі мисливських угідь, а в Запорізькій області – тільки на 6,32%.

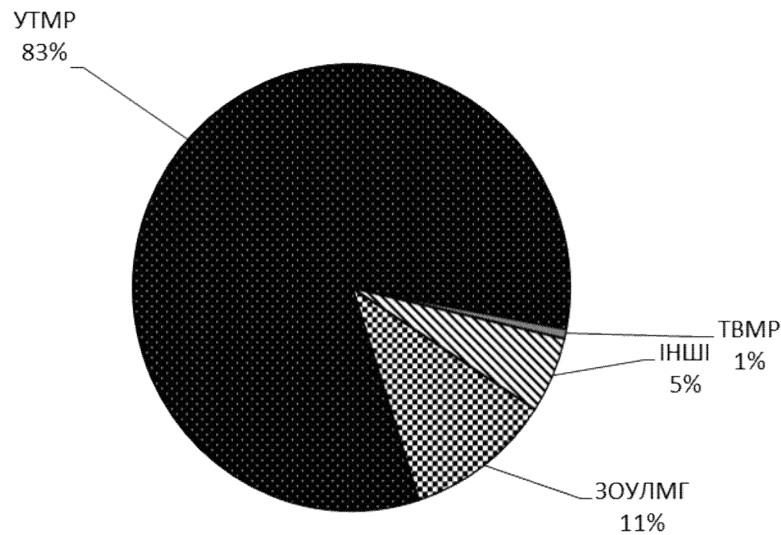

Рис. 2. Розподіл мисливських угідь Запорізької області за основними користувачами

Fig. 2. Distribution of hunting lands in Zaporizhzhia Region among main users

Результати та їх обговорення. Упродовж 2010–2014 років мисливські господарства Полтавщини незалежно від форми власності здійснювали заходи із розселення мисливських тварин і птахів. Так було розселено: 17 особин оленя європейського (*Cervus elaphus*) гібридного походження, виведених у заповіднику «Асканія-Нова» (Салганский и др., 1963). В.І. Крижановський (1965) вважає, що морфологічні ознаки гібридних оленів непостійні, а їхня популяція генетично неоднорідна. Крім того, розселено 31 особин оленя плямистого (*Cervus nippon*), 26 особин ланей (*Dama dama*), 361 особин дикого кабана (*Sus scrofa*), 91 особин бабака (*Marmota bobak*), 4856 особин фазанів та 5205 особин крижнів (рис. 3, 4).

У мисливських угіддях Полтавської області відловлено для переселення 13 особин кабанів, 11 особин бабаків та 6 особин ланей. Тварин випущено в мисливських угіддях інших користувачів Полтавщини (рис. 5).

Розселення мисливських тварин і птахів здійснювали мисливські господарства різних форм власності та підпорядкування, крім мисливського господарства ФСТ «Динамо». Оленя європейського розселяли в угіддях МРТ «Кречет», завезеного з Кримського природного заповідника, оленя плямистого із Держрезиденції розселяли в ДП «Гадяцьке ЛГ», ДП «Миргородське ЛГ» та МРТ «Попівське».

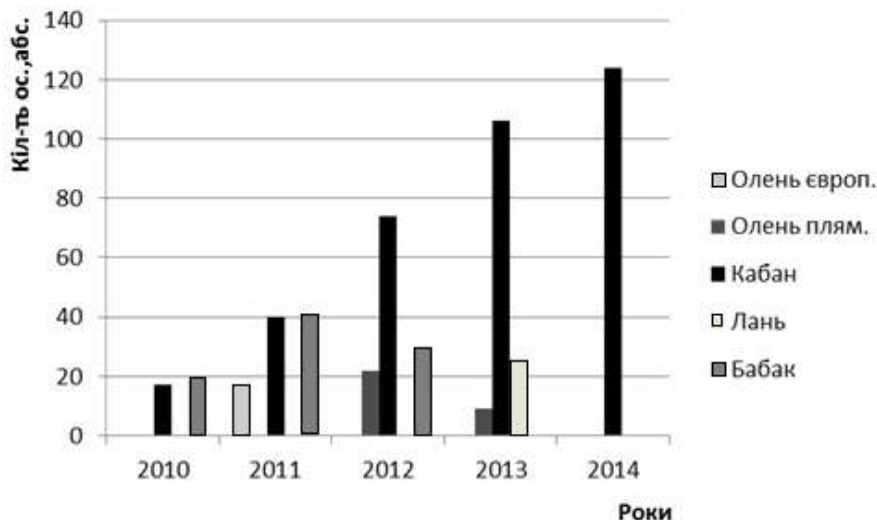

Рис. 3. Динаміка розселення мисливських тварин на території Полтавської області впродовж 2010-2014 рр

Fig. 3. Settlement dynamics of game animals in Poltava Region during 2010-2014

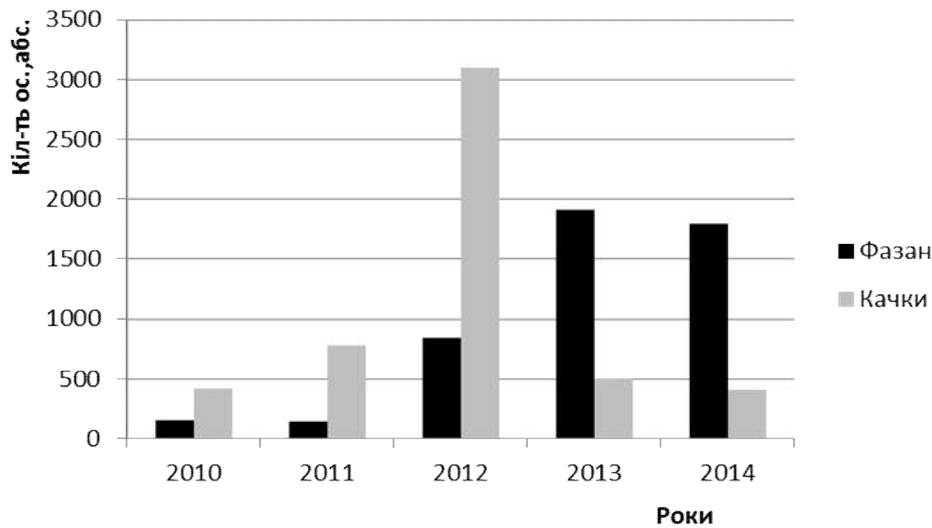

Рис. 4. Динаміка розселення мисливських видів птахів на території Полтавської області упродовж 2010–2014 рр.

Fig. 4. Settlement dynamics of game bird species in Poltava Region during 2010–2014.

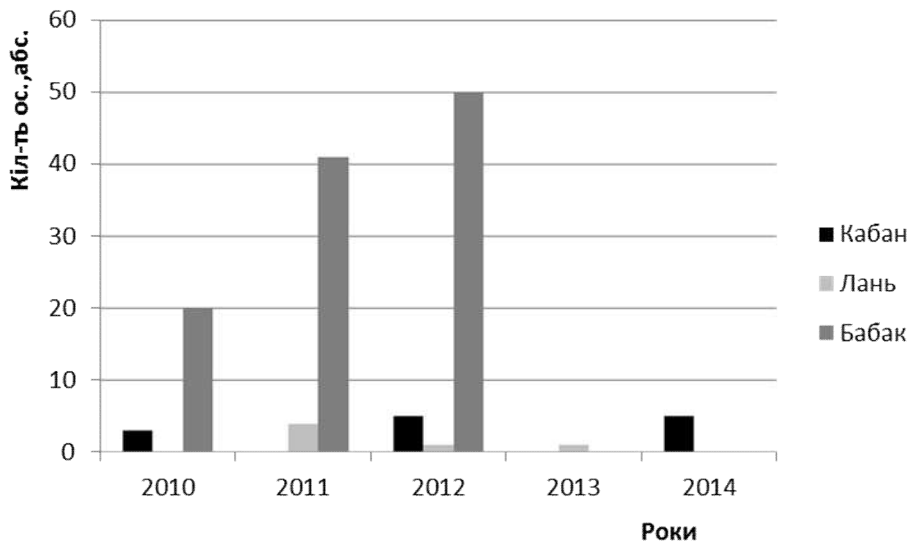

Рис. 5. Динаміка відлову мисливських тварин для переселення на території Полтавської області

Fig. 5. Catching dynamics of game animals to resettle them within Poltava Region

Ланей, завезених із території Бірючого Острова (НПП «Азово-Сиваський»), розселяли ДП «Лубенське ЛГ» та Лубенське ГМРП (Смаголь, 2001). Відомо, що самки лані народжують одне маля. Народження двійнят у цього виду трапляється дуже рідко і навіть у найсприятливіші роки кількість отелів не перевищує 1-2 % від чисельності самиць (Стекленев, 1993). Тому реального приросту поголів'я лані не відбулося. Качок та фазанів завозили для розселення з МГ «Сафарі-Україна» Харківської області, а також НПП «Азово-Сиваський». Бабака відловлювали в одних та переселяли в інші господарства Полтавщини.

Аналогічна ситуація з кабаном, але частково його завозили з Держрезиденції «Залісся».

З огляду на вищевикладене зазначимо, що на Полтавщині дичерозведення спрямоване на збільшення чисельності копитних, качок і фазана. Позитивний показник збільшення чисельності є тільки поголів'ям дикого кабана.

Розселення мисливських тварин і птахів у Запорізькій області здійснювали мисливські господарства різних форм власності та підпорядкування. Із копитних розселялися лише дикі кабани з власних вольтерів ДП «Запорізьке ЛМГ» та ДП «Мелітопольське ЛМГ». Випускали поповнення у власні мисливські угіддя зазначених господарств (рис. 6).

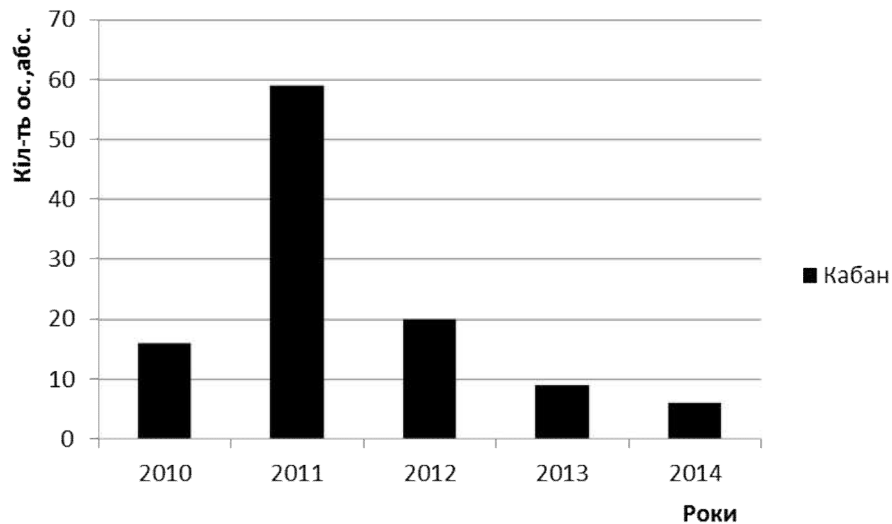

Рис. 6. Динаміка розселення кабана на території Запорізької області упродовж 2010-2014 рр

Fig. 6. Settlement dynamics of the wild boar in Zaporizhzhia Region during 2010-2014.

Фазанів завозили для розселення майже всі мисливські господарства з фазанаріїв Запорізької та Донецької областей, а також НПП «Азово-Сиваський». Качок випускали в угіддя з власних дичеферм ВАТ «Мотор-Січ», ДП «Пологівське ЛМГ» та ДП «Бердянське ЛГ» (рис. 7).

У Запорізькій області єдиний вид копитних, який випускався в угіддя, – дикий кабан, але на примноження чисельності це не вплинуло. Натомість випуск фазана, який і не мав масового характеру, завдяки його плодючості сприяв зростанню чисельності виду. Таке явище дає змогу здійснювати полювання весь мисливський сезон.

Для збільшення чисельності показових полювань тощо, мисливські господарства будують вольєри для напіввільного утримання мисливських тварин. Розведення диких тварин у напіввільних умовах та в неволі – вимушена реакція людини на щоденне зростання антропогенного тиску на природу. Потреба в напрацьованні теоретичних і практичних основ вольєрного розведення виникла у зв'язку з необхідністю інтенсифікації мисливського господарства України. Водночас, збільшення щільності кабана загострило питання захисту лісових культур та сільськогосподарських насаджень від пошкодження тваринами. Отже, основою вітчизняного мисливства повинно стати комплексне вирішення проблем лісового, сільського і мисливського господарств на основі запровадження нових ефективних методів діяльності.

Вольєрне господарство може на обмеженій території ефективно запровадити не шумові

селективні методи полювання для здобуття необхідних порід, зокрема мисливських трофеїв; стати науково-дослідною базою для вивчення біології, екології мисливських тварин; мисливської ветеринарії. Воно має переваги над вільним розведенням щодо управління популяцією: контроль чисельності, статевої структури стада, санітарії, ветеринарії, селекції, боротьби з браконьєрством і хижаками (Треус, 1968).

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань мисливського господарства та полювання, охорони, використання та відтворення тваринного світу» (2010) вніс зміни, що розширюють права користувачів мисливських угідь та посилюють їх обов'язки.

У Законі України «Про мисливське господарство та полювання» (2000) введено норму (ст. 3), згідно з якою мисливські тварини, розведені в неволі або в напіввільних умовах, можуть перебувати у приватній власності. Це означає, що власник вольєра може вільно розпоряджатися вирощеними в вольєрі тваринами. Збільшення відлову мисливських тварин і птахів, вирощених у неволі або напіввільних умовах, знизить мисливський прес на дичину, відтворену на волі. Збільшення обсягів законного здобування за рахунок тварин, вирощених у неволі або напіввільних умовах, знизить рівень браконьєрства у мисливських угіддях, тому що більша частина мисливців віддасть перевагу законному, економічно доступному полюванню, на відміну від ризикованого браконьєрського.

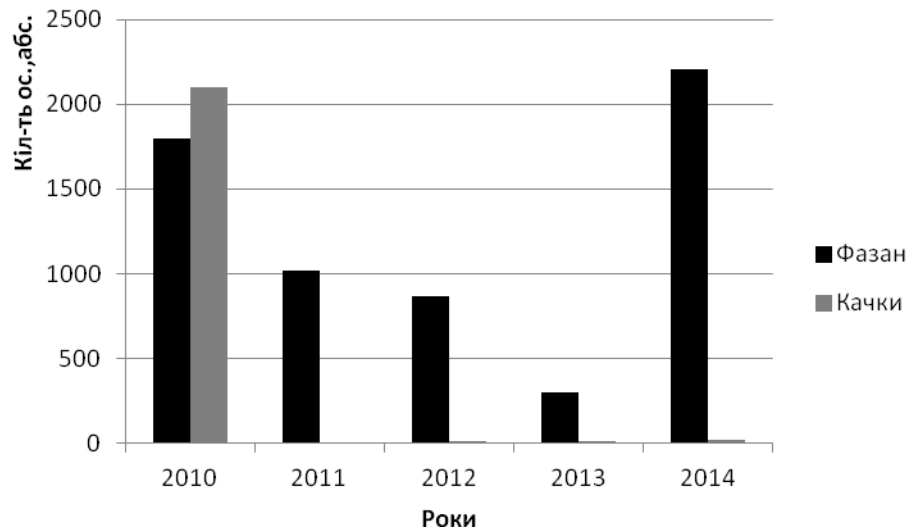

Рис. 7. Динаміка розселення мисливських птахів на території Запорізької області

Fig. 7. Settlement dynamics of game birds in Zaporizhzhia Region during 2010-2014.

Нині на території Полтавської області застосовують таку мережу вольєрів для утримання: плямистого оленя – 2, лані – 3, дикого кабана – 25, муфлона – 1, фазана – 5, крижня – 1. Вольєри використовують трохи менше 50% мисливських господарств області. І тільки три мисливських мають проектну документацію на це.

За п'ять років з цих вольєрів реалізовано в інші мисливські господарства шість ланей, сто п'ятдесят шість диких кабанів, триста двадцять одного крижня та одну тисячу двісті п'ятдесят одного фазана.

У Запорізькій області вольєри для напіввільного утримання дикого кабана мають ДП «Запорізьке ЛМГ» та ТОВ «Мотор Січ-Руна». Вольєри для розведення фазана та качок – ДП «Пологівське ЛМГ», ДП «Мелітопольське ЛМГ», ДП «Бердянське ЛГ». Проектної документації на вольєри немає.

Інші користувачі мисливських угідь купують молодняк або дорослих фазанів угіддя перетримують і випускають у мисливські. Це явно недостатньо для отримання позитивного результату щодо стабілізації та досягнення чисельності оптимального рівня в області взагалі.

Висновки:

1. Заходи з акліматизації та інтродукції мисливської фауни в Полтавській області мають локальний характер. Лише низка мисливських господарств системи Полтавського обласного управління лісового та мисливського господарства, Полтавської обласної організації УТМР, приватної форми власності здійснюють цю роботу.
2. Основний вид копитних (в чисельному показнику), який випускався в угіддя, – дикий

кабан. Випуск інших видів незначний і не дав позитивного ефекту.

3. Випуск пернатої дичини (фазан) в угіддя Полтавщини був марним, оскільки здійснювався без наукового підґрунтя біотехнічних заходів. Більша частина випущених птахів загинула від хижаків, несприятливих погодних умов та браконьєрства.
4. Реальні результати від дичерозведення копитних у Полтавській області є тільки в приватних мисливських господарствах та господарствах системи Держлісагентства України.
5. У Запорізькій області, окрім дикого кабана, фазана та крижня, випуск в угіддя інших видів не здійснюється. Так, дикого кабана випускали в свої угіддя лісгосподарські підприємства завдяки спонсорській допомозі. Це дало змогу створити локальну популяцію, яку успішно експлуатують мисливські господарства.
6. Позитивна динаміка чисельності в результаті дичерозведення копитних у Запорізькій області є тільки в приватних мисливських господарствах і господарствах системи Держлісагентства України.
7. Випуск в угіддя фазана всіх мисливських господарств Запорізької області дав бажаний ефект завдяки плодючості цього виду, охороні та підгодовуванню.
8. Досягнення позитивного результату від дичерозведення можливе за створення невеликих вольєрних господарств, ферм у кожного користувача мисливських угідь або кількох великих центрів комплексного спрямування міжвідомчого або відомчого підпорядкування.

Список літератури

1. Екологічна енциклопедія: У 3 т. / Редкол. А.В. Толстоухов та ін. – К.: ТОВ «Центр екологічної освіти та інформації», 2006. – Т.1: А-Е. – 432 с.
2. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань мисливського господарства, полювання та рибальства, охорони, використання і відтворення тваринного світу» від 21 січня 2010 року N 1827-VI. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/ru/1827-17>
3. Закон України «Про мисливське господарство та полювання» від 22 лютого 2000 року N 1478-III. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1478-14>
4. Інструкція щодо заповнення форми державного статистичного спостереження N 2-тп (мисливство) «Ведення мисливського господарства» Із змінами і доповненнями, внесеними наказами Державного комітету статистики України від 26 травня 2011р. № 125.
5. Корж О.П., Лебедєва Н.І., Петриченко В.В., Фролов Д.О. Штучне дичерозведення як перспективний шлях інтенсифікації сучасного мисливського господарства / Захист довкілля від антропогенного навантаження. Вип. 13 (15). – Харків: Видавництво ХНУ, 2006. – С. 116–119.
6. Крыжановский В.И. Благородный олень и косуля на Украине, их экология и перспективы хозяйственного использования // Автореф. дис... канд. биол. наук. – К.: Институт зоологии НАНУ. – 1965. – 19 с.
7. Литус И.Е. Акклиматизация диких животных. – К.: Урожай, 1986. – 129 с.
8. Настанова з упорядкування мисливських угідь /під ред. М.В. Шадури. – К.: Держкомлісгосп України, 2002. – 114 с.
9. Павлов М.П. Акклиматизация охотничье-промысловых зверей и птиц в СССР. – Киров, 1999. – 666 с.
10. Салганский А.А., Слесь И.С., Треус В.Д., Успенский Г.А. Зоопарк «Аскания-Нова» (опыт акклиматизации диких копытных и страусов). – К.: Госиздат, 1963. – 308 с.
11. Смаголь В.М. Розвиток та особливості розмноження лані європейської (*Dama dama* L.) в умовах напіввільного утримання в заповіднику «Асканія-Нова» // Автореф. дис. канд. біол. наук. – К. – Інститут зоології НАНУ. – 2001. – 21 с.
12. Стеклєнев Е.П. Видовые особенности размножения и акклиматизации отдельных представителей семейства оленых (*Cervidae*) в условиях полувольного содержания на юге Украины // Фундаментальные и прикладные исследования в зоопарках. – Ростов-на-Дону: Атлант. – 1993. – Вып. 1. – С. 98–111.
13. Треус В.Д. Акклиматизация и гибридизация животных в Аскании-Новой. 80-летний опыт культурного освоения диких копытных и птиц. – К.: Урожай, 1968. – 316 с.

References:

1. Ekolohichna entsyklopediia: u 3 t. / Redkol. A.V. Tolstoukhov ta in. – K.: TOV «Tsentr ekolohichnoi osvity ta informatsii», 2006. – T.1: A-E. – 432 s. [in Ukrainian]
2. Zakon Ukrainy «Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy z pytan myslyvskoho hospodarstva, poliuvannia ta rybalstva, okhorony, vykorystannia i vidtvorennia tvarynnoho svitu» vid 21 sichnia 2010 roku N 1827-VI. – Rezhym dostupu: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/ru/1827-17> [in Ukrainian]
3. Zakon Ukrainy «Pro myslyvske hospodarstvo ta poliuvannia» vid 22 liutoho 2000 roku N 1478-III. – Rezhym dostupu: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1478-14> [in Ukrainian]
4. Instruktziia shchodo zapovnennia formy derzhavnoho statystychnoho sposterezhennia N 2-tp (myslyvstvo) «Vedennia myslyvskoho hospodarstva» Iz zminamy i dopovnenniamy, vnesenymy nakazamy Derzhavnoho komitetu statystyky Ukrainy vid 26 travnia 2011r. № 125.
5. Korzh O.P., Lebedieva N.I., Petrychenko V.V., Frolov D.O. Shtuchne dycherozvedennia yak perspektyvnyi shliakh intensyfikatsii suchasnoho myslyvskoho hospodarstva / Zakhyst dovkillia vid antropohennoho navantazhennia Vyp. 13 (15). – Kharkiv: Vydavnytstvo KhNU, 2006. – S. 116–119.
6. Kryzhanovsky V.I. Blagorodny olen i kosulya na Ukraine, ikh ekologiia i perspektivy hozyajstvennogo ispolzovaniia // Avtoref. dis... kand. biol. nauk. – K. – Institut zoologii NANU. – 1965. – 19 s. [in Russian]
7. Litus I.E. Akklimatizatsiia dikikh zhivotnykh. – K.: Urozhay, 1986. – 129 s. [in Russian]
8. Nastanova z uporiadkuvannia myslyvskykh uhid /pid red. M.V. Shadury. – K.: Derzhkomlishosp Ukrainy, 2002. – 114 s. [in Ukrainian]
9. Pavlov M.P. Akklimatizatsiia okhotnichye-promyslovykh zverey i ptits v SSSR. – Kirov, 1999. – 666 s. [in Russian]
10. Salgansky A.A., Sles I.S., Treus V.D., Uspenskiy G.A. Zoopark “Askaniya-Nova” (opyt akklimatizatsii dikikh kopytnykh i strausov). – K.: Gosizdat, 1963. – 308 s. [in Russian]
11. Smahol V.M. Rozvytok ta osoblyvosti rozmnozheniia lani yevropeiskoi (*Dama dama* L.) v umovakh napivvilnoho utrymannia v zapovidnyku “Askaniia-Nova” // Avtoref. dys. kand. biol. nauk. – K. – Instytut zoolohii NANU. – 2001. – 21 s. [in Ukrainian]
12. Steklenev E.P. Vidovye osobennosti razmnzheniia i akklimatizatsii otdelnykh predstaviteley semeystva olen'ix (*Cervidae*) v usloviyax poluvol'nogo soderzhaniia na yuge Ukrainy // Fundamental'nye i prikladnye issledovaniia v zooparkakh. – Rostov-na-Donu: Atlant. – 1993. – Vyp. 1. – S. 98-111. [in Russian]
13. Treus V.D. Akklimatizatsiia i gibridizatsiia zhivotnykh v Askanii-Nova. 80-letniy opyt kul'turnogo osvoeniia dikikh kopytnykh i ptits. – K.: Urozhay, 1968. – 316 s. [in Russian]

**GAME BREEDING IN THE TERRITORY OF
FOREST-STEPPE AND STEPPE ZONES OF UKRAINE
(BY THE EXAMPLE OF POLTAVA AND ZAPORIZHZHIA REGIONS)**

S. V. Katysh

The paper clarifies the term of game breeding. Its aim and objectives are identified. Basing on the identified objectives, the game breeding directions are determined. Historical cases of implementing game breeding measures in the former USSR, Great Britain, Hungary and Bulgaria are given. The current situation with the number dynamics of main species of game fauna and national hunting resources in general is described for the territory of Poltava and Zaporizhzhia regions according to the data of state statistics reports (form "2-tp hunting"). Results of the implemented measures on the settlement, catching to resettle and building of nurseries (open air cages) for keeping animals under semi-natural conditions in the territory of Poltava and Zaporizhzhia regions are analyzed. Characteristics of the study area are given, namely the description of physical-geographical conditions of Poltava and Zaporizhzhia regions. The forest hunting zones encompassing the hunting lands of the above-mentioned regions are identified. Distribution of hunting lands of Poltava and Zaporizhzhia regions are analyzed per users of the hunting lands with different forms of property in absolute values (ha) and percentages. The last five-year results of settlement and catching of game animals and birds to resettle within Poltava and Zaporizhzhia regions are evaluated. In addition, efficiency of the game breeding measures, implemented by users of hunting lands, is assessed in terms of different forms of property. Information on availability of open air cages to keep game animals and birds under semi-natural conditions, their specialization and distribution among hunting farms of different forms of property is given. Measures for the acclimatization and introduction of game animals as well as their results within the territory of Poltava and Zaporizhzhia regions are analyzed. Problems of sustainable use of national hunting resources are raised.

Keywords: number dynamics, game breeding, open air cage, national hunting resources, hunting.

Отримано редколегією 27.10. 2016